

Dünya yaranandan mala-mülkə, insan əsarətinə, torpaq ilhaqı-na susamış baş cəlladlar fitnə-fəsadla müharibələr tövətmışlər. Nəticədə yüz minlərlə insan müharibələrin qurbanı olmuş, minlərlə şəhər, kənd və qəsəbələr dağdılaraq məhv edilib. Yəqin ki, bundan sonra da müharibələrdən qaçmaq mümkün olmayacaq. Albert Eynşteyn deyirdi ki, super gücə malik hegemon dövlətlər olduqca, müharibələr həmişə olacaqdır.

Bəşər tarixində ən qanlı savaş kimi tarixe düşən İkinci Dünya müharibəsindən çox yarlılıq, danışılıb, bədii və sənədlə filmlər çekilib. Amma hələ də çox suallara, bir çox mətbəblərə tam aydınlıq gətirilmeyib. Yeganə aydın olan məsələ ondan ibaretdir ki, 20-ci əsrə iki dəfə baş vermiş dünya müharibələrinin ideya mülliifi Almanıya olub. 1939-cu il sentyabrın 1-də Almaniyanın Polşaya hücum etməsi ilə İkinci Dünya müharibəsi başlamışdır. 6 il davam edən müharibədə 70-ə yaxın dövlət və 1,7 milyard insan iştirak etmişdir. Ümumilikdə, 40 ölkəni əhatə edən bu müharibədə 70 milyona yaxın insan həyatını itirib ki, onun da 30 milyonu SSRİ vətəndaşları olub. Ölkəmiz müharibə meydانına çevriləməsə də, neftlə zəngin Bakı nefti ozamankı hegemon və iddialı dövlətlərin paytaxtlarında siyasi rehbərliklər tərefindən müzakire olunan mövzulardan olub. Faşist Almaniyasının führeri Adolf Hitler SSRİ şəklində hazırlanmış ad günü tortunun "Bakı hissəsi"ni kəsib yediyi də kinokadrlardan ve fotolardan məlumdur. Hitler Bakı neftini əla keçirməklə İran körfəzinə və Hind okeanına hərəkət etmək, eləcə də, SSRİ-nin yanacaq tədarükünü tamamilə sıradan çıxarmaq niyyətində idi.

Arzuların reallaşdırılması üçün A.Hitler Bakının sənaye və hərbi əhəmiyyətli obyektlərinin xəritəsi hazırlanmış və "Edelveys" hərbi planı hazırlanmışdır. Ümumiyətə, təbii sərvətlərə, eləcə də, strateji-coğrafi mövqeye malik olan Azərbaycan o dövrde Hitlerlə yanına, digər aparıcı dövlətlərin maraq daire-sində əhəmiyyətli yerlərdən birini tutmuşdur. Hətta Böyük Britaniya və Fransa "Piker" planına əsasən, 1940-ci il may ayının sonlarında Bakının neft mədenlərini bombalamaq planları vardi ki, əgər bu baş versəydi, Bakı şəhəri tamamilə alovə bürünmiş olardı. Lakin 1940-ci ilin mayın 10-da Almanyanın Fransanı işgal etməsi və davamlı olaraq, Böyük Britaniyanı bombalaması "Piker" planının iflasa uğramasına getirib çıxardı. Azərbaycanın paytaxtı yanmaqdən xilas olmaqla, öz nefti və igid, qəhrəman övladları ilə İkinci Dünya müharibəsinin hər bir döyüş gedən bölgəsində, cırğından od-alov olub, yandırıldı, adı-sanı ilə diller əzberinə çevrildi. O zaman SSRİ neftinin 70-75 faizini, benzinin 85-90 faizini Bakı verirdi. Motorlu hərbi texnika, demək olar ki, Bakı yanacağı ilə işləyirdi. 1941-1945-ci illərdə Bakıdan cəbhəyə 75 milyon ton neft, 22 milyon ton benzin göndərildi.

Azərbaycan oğulları Moskvadan müdafiəsində, Stalinqradın, Leningradın, Ukraynanın, Belarusyanın, Polşanın, Çexoslovakianın, Ruminiyanın, Macaristanın, Yuqoslaviyanın, Bolqaristanın, Macaristanın, Ruminiyanın azad edilməsində, Brest qalasının alınmasında, bayraqın Reyxin binasında sancılmasında böyük şücaet göstərmişlər. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev bu barədə demişdir: "Faşizm üzərində qəlebənin qazanılmasında Azərbaycan xalqı da öz sanballı töhfəsini vermişdir. Rusiya, Ukrayna, Moldova və Belarusun, Baltıkənəsi respublikaların, Şərqi Avropa ölkələrinin hitlerçilərdən azad edilməsində, Qərbi Avropa-da genişlənən müqavimət hərəkatının uğur qazanmasında həmyerlilərimiz mühüm rol oynamışlardır".

Müharibə illərində Azərbaycandan cəbhəyə 700 minə yaxın döyüşü göndərilib

İkinci Dünya müharibəsi illərində Azərbaycandan cəbhəyə 700 minə yaxın döyüşü

Azərbaycan oğulları İkinci Dünya müharibəsinin qəhrəmanlarıdır

Rusiyada hazırlanan "pamyat-naroda.ru" saytı isə Azərbaycana qarşı qərəz nümayiş etdirib

göndərilmişdi ki, onların da 350 mindən çoxu helak olmuş və itkin düşmüştü. Böyük Vətən Müharibəsində Azərbaycanın qəhrəman övladları coxsayılı igidliklər göstərmiş və adları-nı hərbi tarixinə müharibə qəhrəmanları kimi yazardılar. Müharibədə 121 nəfər azərbaycanlı Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına, 34 nəfər "Şöhrə" ordeninin hər üç dərəcəsinə layiq görülmüşdür. Minlər soydaşımız SSRİ-nin digər orden və medalları ilə təltif olunmuşlar. Həzi Aslanovun, Mehdi Hüseynzadənin, Hüseynbala Əliyevin, İsrafil Məmmədovun, Ziya Bünyadovun, Qəzənfer Əkbərovun, Bəhəddin Mirzəyevin, Yusif Sadıxovun, Qafur Məmmədovun, Baloğlan Abbasovun və baş-qalarının igidlikləri dillər əzberi olub. General Şarl-De Qollun rəhbərlik etdiyi Fransa Müqavimət Hərəkatının qəhrəman döyüşçüsü, Xarqo təxəllüs ilə tanınan Əhmədiyyə Cəbrayıllov Fransanın Milli Qəhrəmanı adına, dövlət bayrağından irəli getmək şərəfinə layiq görülmüşdür. Ümumilikdə, Fransanın müdafiəsində 3 min azərbaycanlı döyüşü vuruşmuşdur. Bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycanın faşizm üzərində qəlebəye verdiyi töhfələr Sovet İttifaqının başbilenləri tərefindən lazımnı-ca qiyətləndirilməmişdir. Qəlebənin əldə olunmasında müstəsna rol oynamış Bakı şəhərinə "qəhrəman şəhər" adının verilməsinə də xəsislikle yanaşmışlar. Təessüf ki, bu qısqanc münasibət Stalin rejimini əvəz etmiş digər SSRİ rəhbərliyi tərefindən də davam etdirilmiş və bu gün də öz aktuallığını saxlamaqdadır. Sual yarana bilər: bu gün niyə, SSRİ artıq yoxdur? Bəli, artıq SSRİ yoxdur, amma onun varisi iddiasında çıxış edən Rusiya var. Rəsmi Moskva səhvlərin tekrarlanması öününde getmediyini nümayiş etdirmək isteyirsinə, gec də olsa, Bakıya "qəhrəman şəhər" adının verilməsi barədə, Dövlət Duması səviyyəsində qərar verə bilər. Belə bir təcrübə var, Rusiyanın bəzi şəhərlərinə adlar və ayrı-ayrı müharibə iştirakçılarına ali orden və medallar təqdim olunub.

"Pamyat-naroda.ru" saytında Rusiya tərəfi faşistlərə nökərçilik etmiş Ermənistan fərərilərinə daha çox yer ayırır

Hər il 9 mayunu, Rusiya SSRİ-nin varisi olduğunu iddia edərək qəlebə parاد keçirir. Bu ölkə müxtəlif tədbirlər de reallaşdırır. Həmin layihələrdən biri de İkinci Dünya müharibəsinin iştirakçıları haqqında saytin yaradılmasıdır. İlk baxışdan, bunu xoşmərəramlı addım kimi dəyərləndirmək olar. Yetər ki, heç

ci Dünya Müharibəsi döyüşçüləri haqqında sayt hazırlanılar, ilk olaraq, döyüşçü siyahılarının dəqiqələndirilməsi üçün Azərbaycanın müvafiq qurumlarına müraciət etmeli idilər".

M.Qasimli QHT-lərin represiya qurbanlarının saytinın yaradılması məsələsini öz üzərlərinə götürmələrinin daha məqsədəyən ola biləcəyini söylədi: "Saytin hazırlanması üçün QHT-lər, müvafiq dövlət qurumları ilə əməkdaşlıq etməklə, represiya qurbanları ilə bağlı saytin yaradılmasına nail ola bilərlər".

"Pamyat-naroda.ru" saytında ayrı-seçkiliyə yol verilməsi ciddi qüsür və nöqsandır"

Tarixçi-alim Firdovsiyyə Əhmədova isə bizimlə səhbətində "pamyat-naroda.ru" saytında azərbaycanlı döyüşçülərin adlarının tam salınmaması məsələsinin aydınlaşdırılmasına zərəret olduğunu bildirdi: "Ümumilikdə, saytda ayrı-seçkiliyə yol verilməsi ciddi qüsür və nöqsandır. Faşizm üzərində qəlebənin qazanılmasında bütün İttifaq respublikalarının rolu olub. Qəlebənin əldə olunmasında bir millətin və bir respublikanın adının çəkilməsi ədalətsizlikdir. Beynəlxalq tədbirlərdə, yalnız Rusiya deyil, qəlebənin qazanılmasında rol olan keçmiş SSRİ-nin bütün respublika rəhbərliyi iştirak etməlidir. Azərbaycan qəlebənin qazanılmasına sərvəti, həm də canlı qüvvəsi ilə mühüm töhfələr verib. Respublikamızdan cəbhəyə 600 minden çox insan gedib ki, onlarda da 300 mini həyatlarını itirib, itkin düşüb və ya yaralanıb. Minlərə azərbaycanlı Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, Lenin ordeni və digər medallarla təltif olunublar. Bir sözə, müharibənin qəlebə ilə başa çatmasında Azərbaycanın əhəmiyyətli rolü olub. Bu baxımdan, İkinci Dünya Müharibəsinin döyüşçüləri bağılı "pamyat-naroda.ru" saytını hazırlayanlar azərbaycanlı döyüşçülərin adlarının sayıda daxil edilməsinə xüsusi diqqət ayırmalı idilər".

Tarixçi-alim Azərbaycanın represiya qurbanları ilə bağlı saytin yaradılmasının aktual məsələlərdən olduğunu bildirdi: "1937-ci il represiya qurbanları ilə bağlı saytin yaradılması vacib və əhəmiyyətliidir. Çünkü represiya qurbanları haqqında məlumatları represiyadan əziyyət çəkmiş ailələr və tarixçilər deyil, bütün ölkə vətəndaşları məlumatlı olmalıdır. Bu məlumatları isə, yalnız hazırlanacaq sayt vasitəsi ilə əldə etmək olar".

Bir sözə, görünəndə kimi, Rusyanın İkinci Dünya müharibəsinin iştirakçıları haqqında yaratdığı saytda azərbaycanlı döyüşçülərə xəsislikə yer ayrılmazı Kremlin qaralıq dairelərinin ölkəməzə qarşı tarixi ədalətsiz yanaşmasının bu gün də davam etdiriləni göstərir. Amma real bir həqiqət var, tarixi gərçəliyi ört-basdır etməyə cəhd etmək, karlara, korlara və nadanlara məxsusdur. Azərbaycanlı döyüşçülər mərdlikləri, qorxmazlıqları və igidlikləri ilə İkinci Dünya müharibəsinin gədiniyi dəyişməyə müvəffəq olublar. Bəlkə de Azərbaycan xalqının, azərbaycanlı döyüşçülərin fedakarlığı, qəhrəmanlığı olmasa idi, müharibənin nəticəsi başqa cür olardı. Bunu ekspertlərin də dediyi kimi, yalnız Rusiya deyil, bütün demokratik düşüncəli dünya xalqları bilməmiş deyil. Ona görə də, Rusiya, eləcə də Avropa dövlətləri faşizmin məhv edilməsinə görə Azərbaycana minnətdar olmalıdır".

İLHAM ƏLİYEV